

Wymagania edukacyjne niezbędne do uzyskania bieżących, śródrocznych i rocznych ocen klasyfikacyjnych z geografii – klasa III GIMNAZJUM

1. Sposoby sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów - oceniane formy aktywności:

- Sprawdziany – testy

Sprawdzian – test obejmuje większą partię materiału, zapowiadany jest co najmniej z tygodniowym wyprzedzeniem, odnotowany jest w dzienniku i poprzedzony lekcją powtórzeniową. Sprawdziany – testy oceniane są punktowo, za każde z zadań przyznawana jest określona liczba punktów, następnie punkty są sumowane i zamieniane na ocenę wg ustalonych wskaźników procentowych zapisanych w statucie szkoły.

Sprawdziany – testy są obowiązkowe, w razie nieobecności ucznia na sprawdzianie nauczyciel wyznacza dodatkowy termin. Sprawdzian należy napisać do dwóch tygodni od powrotu do szkoły np. po chorobie. W przypadku dłuższej absencji termin ustala się indywidualnie z nauczycielem.

- Kartkówki

Kartkówki obejmują zakres 3 zrealizowanych tematów, nie wymagają wcześniejszej zapowiedzi.

- Odpowiedzi ustne

Uczeń zobowiązany jest być przygotowanym z przynajmniej trzech ostatnio zrealizowanych tematów. Odpowiedzi ustne oceniane są na bieżąco z uwzględnieniem możliwości ucznia.

- Aktywność ucznia:

- ✓ Prace domowe

Prace zadawane z dnia na dzień mogą mieć charakter krótkich zadań związanych z przygotowaniem do kolejnych lekcji, bądź ćwiczeniem niezbędnym do utrwalenia świeżo nabytej wiedzy. Brak pracy domowej jest odnotowany w dzienniku jako „bz” – trzy braki odnotowywane wykluczają ocenę bardzo dobrą na okres lub koniec roku. W pracy domowej ocenia się: poprawność merytoryczną, koncepcję, sposób rozwiązania, sposób prezentacji i estetykę.

- ✓ Prace długoterminowe – projekty

Prace długoterminowe – projekty umożliwiają uczniowi samodzielne, twórcze rozwiązywanie postawionego przed nim problemu. Ocenia się: stopień zrozumienia zadania, problemu, sposób zaplanowania rozwiązania, rozwiązanie problemu, prezentację pracy i wykorzystanie posiadanej wiedzy przedmiotowej.

- ✓ Praca na lekcji – aktywność - (za 3 „+” uczeń otrzymuje ocenę bardzo dobrą)

2. Warunki i tryb uzyskania oceny wyższej niż przewidywana:

Sposoby poprawy osiągnięć:

Poprawianie wyników z obowiązujących form aktywności **jest dobrowolne** dla ocen pozytywnych, a **obowiązkowe** przy ocenie niedostatecznej.

- poprawa sprawdzianu – testu odbywa się w terminie do 2 tygodni od momentu uzyskania oceny,
- poprawa odpowiedzi ustnej i kartkówki odbywa się na następnej lekcji.

Poprawa prac pisemnych musi odbywać się poza godzinami lekcyjnymi; uczeń pisze ją tylko jeden raz.

Poprawiana forma aktywności jest oceniana tak samo jak pierwotna. Jeżeli uczeń uzyska lepszą ocenę to podczas wystawiania oceny śródrocznej/rocznej bierze się pod uwagę ocenę lepszą.

W przypadku uzyskania przez ucznia oceny niedostatecznej za pierwszy okres obowiązuje pisemne zaliczenie materiału nauczania obowiązującego w I okresie w ciągu 2 miesięcy od momentu klasyfikacji.

3. Ustalenie oceny śródrocznej/rocznej

- Ucznia obowiązuje systematyczna praca.
- Na koniec okresu/roku szkolnego nauczyciel nie przewiduje sprawdzianu zaliczeniowego - ocena śródroczna/roczna jest wystawiana za pracę w całym okresie/roku szkolnym.
- Ocena śródroczna/roczna nie jest średnią arytmetyczną ocen częściowych.

- Przy wystawianiu oceny śródrocznej/rocznej **największą wagę mają oceny ze sprawdzianów – testów**, następnie oceny z odpowiedzi ustnych i kartkówek oraz pozostałych form aktywności ucznia.
- Uczeń lub jego rodzic mogą odwołać się od oceny nauczyciela śródrocznej/rocznej według zasad ustalonych w statucie szkoły
- Ocena śródroczna/roczna uwzględnia również:
 - udział w konkursach
 - pracę nad projektami edukacyjnymi i ich prezentację

Ogólne zasady oceniania:

- Uczeń powinien uzyskać w okresie co najmniej następującą ilość ocen:
 - a) **przy dwóch godzinach w tygodniu:**
 - 2 oceny ze sprawdzianu – testu
 - 2 oceny z kartkówki
 - 1 ocenę z odpowiedzi ustnej
 - 1 ocenę ze znajomości mapy fizycznej świata lub mapy fizycznej Polski
 - dodatkowo może otrzymać ocenę z referatu, pracy długoterminowej
 - b) **przy jednej godzinie w tygodniu:**
 - 1 ocenę ze sprawdzianu – testu
 - 1 ocenę z kartkówki
 - 1 ocenę z odpowiedzi ustnej
 - 1 ocenę ze znajomości mapy fizycznej świata lub mapy fizycznej Polski
 - dodatkowo może otrzymać ocenę z referatu, pracy długoterminowej
- Każda ocena jest jawna i ustnie uzasadniona
- Każda ocena wpisywana jest do zeszytu przedmiotowego ucznia, rodzic **ma obowiązek** podpisać ocenę jako informację zwrotną
- Uczeń przed lekcją może zgłosić nieprzygotowanie do zajęć, ale nie częściej niż raz w ciągu okresu, a zawsze po nieobecności spowodowanej chorobą (pierwszy dzień obecności po lub dłuższa absencja)
- Uczeń i rodzic ma prawo wglądu do pracy sprawdzającej i zapoznanie się z błędami, ewentualnie wyjaśnienia ich przez nauczyciela

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z geografii

Ocenę dopuszczającą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę dostateczną uczeń, który:	Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który:	Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który:
Środowisko przyrodnicze				
- wymienia cechy położenia Polski - wymienia zalety położenia Polski - wymienia nazwy państw sąsiadujących z Polską i wskazuje te państwa na mapie ogólnogeograficznej - opisuje podział administracyjny Polski - wymienia nazwy województw oraz ich stolic i wskazuje je na mapie administracyjnej Polski - wymienia nazwy głównych jednostek tektonicznych Europy i Polski oraz wskazuje je na mapie - wymienia nazwy er, w których wystąpiły ruchy górotwórcze - wymienia nazwy górotworów kaledońskich, hercyńskich i alpejskich oraz wskazuje te górotwory na mapie Polski - wymienia nazwy zlodowaceń i wskazuje ich zasięg na mapie Polski - wymienia nazwy form polodowcowych - wymienia nazwy skał występujących w Polsce - klasyfikuje surowce mineralne ze względu na ich gospodarcze wykorzystanie - wymienia nazwy skał i surowców mineralnych występujących w regionie swojego zamieszkania - wymienia czynniki wewnętrzne	- charakteryzuje na podstawie mapy położenie Polski na świecie i w Europie - wymienia nazwy skrajnych punktów Polski i wskazuje je na mapie - opisuje przebieg granicy lądowej Polski na mapie - opisuje granicę morską na mapie ogólnogeograficznej - wyjaśnia znaczenie terminów: „powiat grodzki”, „powiat ziemski”, „województwo”, „prezydent miasta”, „burmistrz”, „starosta”, „wójt” - opisuje na podstawie tabeli stratygraficznej najważniejsze wydarzenia geologiczne, które miały miejsce na terenie Polski - opisuje proces powstawania węgla kamiennego - rozdziela cechy krajobrazu młodoglacjalnego i staroglacjalnego - rozdziela formy polodowcowe na schematach i wskazuje na mapie Polski obszary ich występowania - rozdziela górskie formy polodowcowe na schematach - rozdziela na podstawie zdjęć i okazów główne rodzaje skał występujących w jego regionie	- opisuje położenie fizycznogeograficzne, polityczne i matematyczne Polski, korzystając z mapy Polski oraz Europy - określa współrzędne geograficzne skrajnych punktów Polski - opisuje zasięg wód terytorialnych na mapie Polski - charakteryzuje główne jednostki tektoniczne Polski - rozdziela rodzaje węgla i charakteryzuje warunki, w których one powstawały - opisuje warunki powstania form polodowcowych - wyjaśnia genezę form polodowcowych - klasyfikuje skały występujące w Polsce ze względu na ich pochodzenie - opisuje rozmieszczenie skał powierzchniowych na podstawie mapy - opisuje na podstawie mapy występowanie surowców mineralnych w Polsce - analizuje krzywą hipsograficzną - wykazuje pasowość ukształtowania powierzchni Polski - charakteryzuje na podstawie mapy hipsometrycznej cechy rzeźby powierzchni Polski - oblicza różnice wysokości bezwzględnej na podstawie mapy	- oblicza rozciągłość równoleżnikową i południkową Polski - oblicza różnice czasu słonecznego między skrajnymi punktami Polski - wykazuje korzyści i zagrożenia wynikające z położenia Polski w środkowej Europie - wykazuje związki między budową geologiczną a wydarzeniami z przeszłości geologicznej - analizuje i porównuje cechy krajobrazu staroglacjalnego i młodoglacjalnego - opisuje na podstawie danych statystycznych zasoby surowców mineralnych w Polsce - analizuje wpływ wydobycia surowców mineralnych na środowisko przyrodnicze - wyjaśnia wpływ przeszłości geologicznej na ukształtowanie powierzchni Polski - porównuje cechy rzeźby terenu poszczególnych pasów ukształtowania powierzchni Polski - wyjaśnia przyczyny zróżnicowania przestrzennego temperatury powietrza oraz opadów atmosferycznych w Polsce - wykazuje przejściowość	- analizuje znaczenie podziału administracyjnego - opisuje wpływ zmieniającego się w przeszłości geologicznego klimatu oraz poziomu mórz na współczesną budowę geologiczną Polski - wykazuje wpływ zlodowaceń na krajobraz górski - wykazuje związek między budową geologiczną a występowaniem surowców mineralnych - wyjaśnia wpływ współczesnych procesów geologicznych na ukształtowanie powierzchni Polski - porównuje klimat Polski z klimatem innych państw Europy - wykazuje związki między budową geologiczną, rzeźbą powierzchni, klimatem a warunkami wodnymi - ocenia znaczenie gospodarki morskiej nad Bałtykiem - analizuje profile glebowe - wykazuje zależność między składem gatunkowym lasów a warunkami klimatycznymi i glebowymi - wymienia polskie organizacje działające na rzecz ochrony przyrody i opisuje ich zadania

i zewnętrzne wpływające na ukształtowanie powierzchni Polski • wymienia cechy rzeźby powierzchni Polski • wymienia nazwę i wskazuje na mapie najwyżej i najniżej położony punkt Polski • rozróżnia przedstawione na ilustracjach formy ukształtowania powierzchni • wymienia czynniki geograficzne wpływające na klimat Polski • wymienia nazwy mas powietrza napływających nad Polskę • odczytuje informacje przedstawione na klimatogramach • wymienia termiczne pory roku • wymienia nazwy wiatrów lokalnych i podaje miejsca ich występowania • klasyfikuje wody występujące w Polsce • wymienia nazwy głównych rzek Polski oraz ich dopływów i wskazuje te rzeki na mapie • porównuje długości głównych rzek • wymienia nazwy wybranych jezior i wskazuje je na mapie Polski • wymienia nazwy wód występujących jego regionie • klasyfikuje wody podziemne • opisuje wykorzystanie wód podziemnych • wskazuje na mapie największe zatoki, wyspy, cieśniny i głębie Morza Bałtyckiego • wymienia na podstawie mapy ogólnogeograficznej cechy geograficzne Morza Bałtyckiego	i w Polsce • wskazuje na mapie Polski obszary występowania surowców mineralnych • wykazuje znaczenie gospodarcze surowców mineralnych • opisuje na podstawie krzywej hipsograficznej udział terenów nizinnych, wyżynnych i górskich w Polsce • wymienia pasy ukształtowania powierzchni Polski i wskazuje je na mapie Polski • wymienia nazwy krain geograficznych w poszczególnych pasach ukształtowania powierzchni i wskazuje je na mapie Polski • odczytuje wysokości bezwzględne na mapie hipsometrycznej • odczytuje na mapach klimatycznych Polski rozkład temperatury powietrza i opadów atmosferycznych • kreśli klimatogramy na podstawie danych liczbowych • opisuje cechy klimatu przejściowego • opisuje cechy klimatu własnego regionu • odczytuje długość okresu wegetacyjnego na mapie • kreśli diagramy ilustrujące długość rzek • charakteryzuje Wisłę i Odrę • opisuje typ ujścia Wisły • wymienia nazwy głównych kanałów i wskazuje te kanały na mapie • porównuje powierzchnie i głębokości wybranych jezior	hipsometrycznej • wyjaśnia wpływ czynników geograficznych na cechy klimatu Polski • analizuje przebieg izoterm lipca i stycznia na mapach klimatycznych Polski • opisuje pogodę kształtowaną przez poszczególne masy powietrza napływające nad Polskę • wyjaśnia mechanizm powstawania wiatru halnego i bryzy • charakteryzuje klimat wybranych regionów Polski na podstawie map klimatycznych • wykreśla działy wodne na mapie konturowej • wyjaśnia genezę mis jeziornych występujących w Polsce • wyjaśnia genezę bagien na terenie Polski • analizuje głębokość i kształt wybranych jezior • ocenia stopień i sposoby wykorzystania wód podziemnych • opisuje rozmieszczenie rejonów eksploatacji oraz wykorzystanie wód mineralnych • porównuje wielkość i głębokość Bałtyku z wielkością i głębokością innych mórz • porównuje cechy wód Morza Bałtyckiego z cechami wód innych mórz • proponuje sposoby ochrony wód Bałtyku • charakteryzuje typy genetyczne gleb występujące w Polsce • wyjaśnia cele zabiegów melioracyjnych w Polsce	klimatyczną Polski • wykazuje wpływ napływających mas powietrza na kształtowanie się pogody w Polsce • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania przestrzennego długości okresu wegetacyjnego • opisuje reżimy rzek w Polsce • uzasadnia asymetrię dorzeczy i wyjaśnia przyczyny jej powstania • ocenia stopień wykorzystania wód powierzchniowych i podziemnych w Polsce • wyjaśnia genezy rodzajów wybrzeży Bałtyku • wyjaśnia genezę Mierzei Helskiej • wyjaśnia zróżnicowanie zasolenia i temperatury wody w Bałtyku • ocenia żyzność gleb w Polsce • ocenia wartość użytkową gleb w Polsce • wyjaśnia zależności między klimatem a szatą roślinną • ocenia lesistość Polski • uzasadnia konieczność ochrony gatunkowej roślin i zwierząt • uzasadnia konieczność ochrony przyrody i krajobrazu w Polsce • wyjaśnia znaczenie współpracy międzynarodowej na rzecz ochrony przyrody	
--	---	--	--	--

• przedstawia właściwości fizyczne wód Bałtyku • omawia znaczenie gospodarcze Morza Bałtyckiego • wymienia czynniki glebotwórcze • klasyfikuje gleby w Polsce • wymienia nazwy gleb występujących w jego regionie • rozróżnia typy gleb ze względu na ich żyzność • wyjaśnia znaczenie gospodarcze gleb • wymienia nazwy formacji roślinnych w Polsce • rozpoznaje typy zbiorowisk roślinnych w Polsce na zdjęciach i w terenie • wymienia nazwy parków narodowych w Polsce i wskazuje je na mapie • rozpoznaje wybrane gatunki roślin i zwierząt przedstawione na zdjęciach • rozróżnia formy ochrony przyrody w Polsce • podejmuje działania na rzecz ochrony przyrody	• wskazuje na mapie Polski obszary występowania wód mineralnych • opisuje położenie Bałtyku na podstawie mapy ogólnogeograficznej • opisuje linię brzegową Bałtyku na podstawie mapy ogólnogeograficznej • wymienia nazwy rodzajów wybrzeży i wskazuje na mapie miejsca ich występowania • przedstawia przyczyny zanieczyszczenia Bałtyku • opisuje za pomocą mapy gleb rozmieszczenie głównych genetycznych typów gleb w Polsce • wymienia przyczyny erozji gleb i sposoby jej zapobiegania • wyjaśnia zależności między jakością gleby a wielkością zbiorów zbóż i innych roślin • opisuje rozmieszczenie kompleksów leśnych na podstawie mapy Polski • opisuje funkcje lasów • rozpoznaje i wymienia nazwy gatunków roślin i zwierząt prawnie chronionych w Polsce • opisuje osobliwości wybranych parków narodowych	• charakteryzuje strukturę powierzchniową lasów państwowych według składu gatunkowego • opisuje formy prawnej ochrony przyrody		
Ludność i urbanizacja				
• wskazuje czynniki wpływające na zmiany liczby ludności w Polsce • wymienia nazwy regionów o dodatnim i ujemnym przyroście naturalnym w Polsce • wymienia czynniki wpływające na niską wartość przyrostu	• opisuje na podstawie danych statystycznych zmiany liczby ludności Polski po 1946 roku • opisuje zmiany przyrostu naturalnego od zakończenia II wojny światowej do 2009 roku • wyjaśnia przyczyny i skutki zmiany modelu polskiej rodziny	• porównuje na podstawie danych statystycznych liczbę ludności w Polsce z liczbą ludności w innych krajach Europy • omawia przyczyny i skutki spadku przyrostu naturalnego w ostatnich latach • porównuje przyrost naturalny	• analizuje skutki ujemnego przyrostu naturalnego w Polsce • analizuje okresy wyżu i niżu demograficznego w Polsce oraz formułuje wnioski • oblicza współczynnik przyrostu naturalnego w Polsce • analizuje piramidę płci i wieku	• prognozuje zmiany liczby ludności w Polsce • wyjaśnia przyczyny feminizacji społeczeństwa na wybranym przykładzie • analizuje przyczyny i skutki dużej gęstości zaludnienia na Wyżynie Śląskiej

naturalnego w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu „struktura wiekowa społeczeństwa” • wymienia przyczyny starzenia się społeczeństwa polskiego • opisuje grupy ekonomiczne ludności Polski • wymienia nazwy obszarów o największej i najmniejszej gęstości zaludnienia i wskazuje te obszary na mapie Polski • omawia gęstość zaludnienia w swoim regionie • wymienia atrakcje i bariery osadnicze w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminu „migracja” • wyjaśnia przyczyny migracji wewnętrznych w Polsce • wymienia przyczyny rozwoju terenów podmiejskich • wymienia przyczyny emigracji zagranicznej Polaków • wymienia nazwy krajów, do których migrują Polacy i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej • wymienia nazwy krajów zamieszkiwanych przez Polonię i wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej • porównuje strukturę zatrudnienia ludności w krajach wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo ze strukturą w Polsce • wymienia nazwy województw o najwyższym zatrudnieniu w usługach i wskazuje te województwa na mapie Polski • wymienia przyczyny i skutki bezrobocia w Polsce	• wyjaśnia różnicę między społeczeństwem młodym a starym • wyjaśnia znaczenie terminów: „demografia”, „przyrost naturalny”, „przyrost rzeczywisty” • opisuje na podstawie danych statystycznych strukturę płci i wieku ludności Polski • porównuje na podstawie danych liczbowych długość życia w Polsce z długością życia w innych krajach • wyjaśnia przyczyny wydłużania się średniej długości życia polskiego społeczeństwa • wyjaśnia znaczenie terminu „gęstość zaludnienia” • porównuje średnią gęstość zaludnienia Polski ze średnią gęstością zaludnienia innych krajów • opisuje czynniki wpływające na rozmieszczenie ludności w Polsce • opisuje wielkość migracji w miastach Polski w latach 1946–2008 na podstawie danych statystycznych • opisuje kierunki migracji wewnętrznych w Polsce dawnej i współcześnie • opisuje wielkość migracji zewnętrznych w Polsce w latach 1980–2008 • opisuje przyczyny migracji poszczególnych grup ludności w Polsce • wyjaśnia przyczyny wzrostu przyrostu rzeczywistego w Polsce w ostatnich latach • opisuje na podstawie danych statystycznych zmiany struktury zatrudnienia ludności w Polsce	swojego województwa i Polski z przyrostem naturalnym innych krajów Europy • wyjaśnia przyczyny niskiego przyrostu naturalnego we wschodniej Polsce • porównuje piramidy płci i wieku ludności Polski oraz innych krajów oraz formułuje wnioski • analizuje strukturę wiekową polskiego społeczeństwa i porównuje ją ze strukturą wiekową innych krajów • analizuje przyczyny i skutki starzenia się polskiego społeczeństwa • charakteryzuje rozmieszczenie ludności w Polsce • porównuje gęstość zaludnienia Polski z gęstością zaludnienia w innych krajach Europy • wyjaśnia przyczyny nierównomiernego rozmieszczenia ludności w Polsce • porównuje czynniki decydujące o rozwoju osadnictwa dawniej i obecnie • omawia przyczyny ujemnego salda migracji ze wsi do miast w Polsce • omawia przyczyny ujemnego salda migracji zewnętrznych w Polsce • wyjaśnia przyczyny głównych kierunków współczesnych migracji zewnętrznych Polaków • charakteryzuje wybrane skupiska Polonii na świecie • oblicza przyrost rzeczywisty ludności Polski • wyjaśnia zmiany w strukturze	ludności Polski • wyjaśnia przyczyny i skutki starzenia się polskiego społeczeństwa • charakteryzuje na podstawie map gęstości zaludnienia zróżnicowanie rozmieszczenia ludności w Polsce i zamieszkiwanym regionie oraz wyjaśnia te różnice, uwzględniając czynniki przyrodnicze, historyczne, społeczno-ekonomiczne • ocenia atrakcje i bariery osadnicze w Polsce • ocenia wpływ ruchów migracyjnych na rozmieszczenie ludności w Polsce • opisuje skutki migracji zewnętrznych z punktu widzenia interesów Polski • porównuje strukturę zatrudnienia w swoim województwie oraz innych województwach i formułuje wnioski • omawia przyczyny zróżnicowania struktury zatrudnienia w wybranych województwach Polski • wykazuje różnice w strukturze zatrudnienia ludności w Polsce i zamieszkiwanym regionie • omawia przyczyny bezrobocia oraz zmiany stopy bezrobocia w Polsce w latach 1990–2009 • proponuje sposoby przeciwdziałania bezrobociu • wykazuje zróżnicowanie struktury narodowościowej Polski sprzed II wojny światowej i obecnie • analizuje przyczyny	• oblicza saldo migracji w Polsce • porównuje wielkość migracji zagranicznych w Polsce i w powiecie, w którym mieszka oraz formułuje wnioski • oblicza stopę bezrobocia w Polsce • prognozuje zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce • charakteryzuje dorobek kulturowy wybranych grup etnicznych i mniejszości narodowych • oblicza wskaźnik urbanizacji w wybranych obszarach Polski i interpretuje go
--	---	--	--	--

• wymienia przyczyny emigracji zarobkowej • wyjaśnia znaczenie terminu „stopa bezrobocia” • wymienia główne, aktualne problemy rynku pracy w Polsce i w regionie, w którym mieszka • wymienia nazwy regionów zamieszkiwanych przez mniejszości narodowe i wskazuje je na mapie Polski • wymienia nazwy mniejszości etnicznych i opisuje rozmieszczenie tych mniejszości na podstawie mapy Polski • wymienia cechy miast polskich • wymienia czynniki, które miały wpływ na intensywność urbanizacji w Polsce • odczytuje z danych statystycznych wskaźniki urbanizacji dla wybranych województw • wymienia nazwy obszarów najbardziej zurbanizowanych w Polsce i wskazuje te obszary na mapie • rozróżnia typy aglomeracji w Polsce • wymienia nazwy aglomeracji miejskich i wskazuje je na mapie Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: „urbanizacja”, „wskaźnik urbanizacji”, „wieś”, „miasto”, „aglomeracja”	w latach 1930–2008 • wyjaśnia przyczyny zmian struktury zatrudnienia ludności w Polsce • ocenia zmiany w strukturze zatrudnienia w Polsce w ostatnich latach • ocenia stopę bezrobocia w swoim województwie • wyjaśnia, dlaczego Polska jest krajem niemal jednolitym narodowościowo • opisuje strukturę narodowościową Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: „państwo wielonarodowościowe”, „państwo jednolite narodowościowo”, „mniejszość narodowa”, „mniejszość etniczna”, „społeczność etniczna” • opisuje przejawy procesu urbanizacji w Polsce • porównuje rozmieszczenie i wielkość miast w Polsce oraz zamieszkiwanym regionie • opisuje miasta Polski według grup wielkościowych • opisuje aglomeracje policentryczne i monocentryczne na podstawie danych statystycznych i map tematycznych • opisuje funkcje miast na wybranych przykładach • opisuje przemiany współczesnych miast w Polsce • wyjaśnia przyczyny rozwoju wielkich miast w Polsce • omawia problemy mieszkańców dużych miast	zatrudnienia w Polsce w latach 1930–2008 w Polsce • porównuje strukturę zatrudnienia ludności według sektorów gospodarki w ciągu ostatnich 30 lat • porównuje zatrudnienie według sektorów gospodarki w Polsce i wybranych krajach • analizuje stopę bezrobocia w wybranych województwach i formułuje wnioski • opisuje stopę bezrobocia w zamieszkiwanym województwie i porównuje ją ze stopą bezrobocia w innych województwach • porównuje liczebność mniejszości narodowych w Polsce przed II wojną światową i obecnie oraz wyjaśnia przyczyny tych zmian • opisuje zróżnicowanie narodowościowe i etniczne wybranych regionów Polski • porównuje proces urbanizacji z lat 70. XX w. z obecnym procesem urbanizacji • porównuje wskaźnik urbanizacji swojego województwa z dowolnie wybranym województwem i formułuje wnioski • podaje przyczyny zróżnicowania wskaźnika urbanizacji w wybranych regionach Polski • wykazuje różnice między aglomeracją policentryczną a monocentryczną	nierównomiernego rozmieszczenia mniejszości narodowych w Polsce • wyszukuje informacje o dorobku kulturowym wybranych mniejszości etnicznych i narodowych • ocenia wpływ migracji ludności ze wsi do miast na proces urbanizacji • porównuje wskaźnik urbanizacji w Polsce oraz innych krajach i wymienia przyczyny jego zróżnicowania • analizuje i ocenia rozmieszczenie wielkich miast w Polsce na podstawie mapy ogólnogeograficznej	
---	--	--	--	--

Rolnictwo i przemysł				
• wyjaśnia znaczenie terminów: „struktura użytkowania ziemi”, „użytki rolne”, „grunty orne” • wymienia nazwy obszarów o najkorzystniejszych warunkach przyrodniczych rozwoju rolnictwa i wskazuje je na mapie Polski • wymienia czynniki ograniczające rozwój rolnictwa • wyjaśnia znaczenie terminów: „struktura upraw”, „plony”, „zbiory” • wymienia nazwy głównych roślin uprawnych w Polsce • wymienia czynniki warunkujące rozmieszczenie upraw w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: „hodowla zwierząt”, „pogłowie” • opisuje główne kierunki produkcji zwierzęcej w Polsce • omawia cele hodowli zwierząt • wskazuje przyczyny spadku ilości pogłowia zwierząt hodowlanych w Polsce • klasyfikuje przemysł na sekcje i działy • opisuje na wybranych przykładach czynniki lokalizacji przemysłu • wymienia najlepiej rozwijające się obecnie w Polsce działy produkcji przemysłowej • wymienia przyczyny przemian gospodarczych, które zaszły w Polsce po 1989 roku • klasyfikuje surowce mineralne • wymienia nazwy obszarów wydobywania surowców mineralnych i wskazuje te obszary	• wyjaśnia funkcje rolnictwa • opisuje na podstawie map tematycznych warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • wymienia główne cechy struktury użytkowania ziemi oraz wielkości i własności gospodarstw rolnych w Polsce na podstawie danych statystycznych • opisuje za pomocą danych statystycznych poziom nawożenia i mechanizacji rolnictwa w Polsce • wyjaśnia wpływ polityki rolnej państwa na poziom rolnictwa w Polsce • wymienia główne cechy struktury zasiewów w Polsce na podstawie analizy map, wykresów i danych liczbowych • wymienia nazwy obszarów upraw wybranych roślin i wskazuje te obszary na mapie Polski • wymienia przyczyny różnicowania w rozmieszczeniu wybranych upraw (pszenicy, ziemniaków, buraków cukrowych) • wyróżnia główne cechy struktury hodowli w Polsce na podstawie analizy map, wykresów i danych liczbowych • opisuje pogłowie bydła i trzody chlewnej w Polsce w wybranych latach • wymienia nazwy obszarów hodowli wybranych zwierząt i wskazuje je na mapie Polski • wymienia przyczyny różnicowania rozmieszczenia	• opisuje poziom mechanizacji i chemizacji rolnictwa w Polsce i porównuje go z poziomami mechanizacji i chemizacji w innych krajach • wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania wielkości gospodarstw rolnych • analizuje skutki rozdrobnienia gospodarstw rolnych • wyjaśnia znaczenie produkcji roślinnej w wyżywieniu ludności kraju • opisuje strukturę powierzchni zasiewów w Polsce • wyjaśnia znaczenie produkcji zwierzęcej w wyżywieniu ludności kraju • wyjaśnia różnicowanie natężenia hodowli wybranych zwierząt gospodarskich w wybranych rejonach • porównuje na podstawie danych liczbowych wydajność hodowli zwierząt w Polsce z wydajnością hodowli w innych krajach • ocenia znaczenie przemysłu dawniej i obecnie • omawia cele tworzenia specjalnych stref ekonomicznych • wyjaśnia przyczyny przestrzennego zróżnicowania lokalizacji okręgów przemysłowych • ocenia korzyści i negatywne skutki koncentracji przemysłu • wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w przemyśle w regionie swojego zamieszkania	• ocenia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa w Polsce • ocenia warunki pozaprzyrodnicze rozwoju rolnictwa • ocenia strukturę użytkowania ziemi w Polsce i porównuje ją ze strukturą innych krajów • wyjaśnia związek między żyznością gleb a rodzajem upraw • uzasadnia zróżnicowanie natężenia upraw roślin w wybranych rejonach • ocenia strukturę hodowli zwierząt gospodarskich w Polsce • ocenia towarowość polskiego rolnictwa • wyjaśnia przyczyny wysokich kosztów produkcji rolnej • wyjaśnia związki między lokalizacją przemysłu a warunkami naturalnymi, rynkiem zbytu, szlakami komunikacyjnymi i potencjałem ludzkim • ocenia społeczne i gospodarcze korzyści utworzenia specjalnych stref ekonomicznych • uzasadnia potrzebę rozwijania nowoczesnych działów produkcji przemysłowej • ocenia na podstawie danych statystycznych zasoby surowców mineralnych w Polsce • porównuje wielkość wydobywania poszczególnych surowców mineralnych w Polsce z wielkością wydobywania tych surowców w innych krajach • wykazuje potrzebę racjonalnego wykorzystania surowców	• porównuje warunki rozwoju rolnictwa w Polsce z warunkami województwa, w którym mieszka oraz formułuje wnioski • porównuje plony i zbiory wybranych roślin w Polsce i innych krajach na podstawie danych statystycznych oraz formułuje wnioski • uzasadnia potrzebę rozwoju gospodarstw ekologicznych w Polsce • uzasadnia potrzebę restrukturyzacji przemysłu w wybranych okręgach przemysłowych • ocenia gospodarcze korzyści oraz społeczne skutki restrukturyzacji i prywatyzacji przemysłu • wykazuje zależności między lokalizacją kopalni w Polsce a lokalizacją zakładów przemysłowych przetwarzających wydobywane surowce • wykazuje korzyści z wykorzystywania alternatywnych źródeł energii

na mapie Polski • odczytuje z danych statystycznych wielkości wydobycia wybranych surowców w Polsce • klasyfikuje elektrownie • wymienia nazwy źródeł energii • opisuje czynniki lokalizacji wybranych elektrowni • opisuje wady i zalety poszczególnych rodzajów elektrowni	hodowli bydła i trzody chlewnej w Polsce • wyjaśnia znaczenie przemysłu w tworzeniu dóbr materialnych • charakteryzuje czynniki lokalizacji przemysłu • wyjaśnia przyczyny zmian zachodzących w przemyśle w Polsce i regionie zamieszkania • opisuje proces restrukturyzacji i prywatyzacji przemysłu • wymienia nazwy okręgów przemysłowych i wskazuje te okręgi na mapie Polski • opisuje czynniki lokalizacji wybranych okręgów przemysłowych w Polsce • kreśli diagramy ilustrujące wielkość wydobycia wybranych surowców • wymienia przyczyny spadku wydobycia węgla kamiennego • określa przyczyny importu niektórych surowców mineralnych • opisuje strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni • wymienia nazwy wybranych elektrowni ciepłych i wodnych oraz wskazuje te elektrownie na mapie Polski • odczytuje z danych statystycznych i diagramów wielkość produkcji energii elektrycznej	• wyjaśnia znaczenie gospodarcze surowców mineralnych • analizuje strukturę wydobycia surowców mineralnych w Polsce • analizuje diagramy ilustrujące wielkość wydobycia wybranych surowców mineralnych w Polsce • wyjaśnia przyczyny i skutki dominacji energetyki ciepłej • przedstawia i ocenia wpływ energetyki na stan środowiska przyrodniczego	mineralnych w Polsce • ocenia strukturę produkcji energii elektrycznej według rodzajów elektrowni • przedstawia na podstawie różnych danych strukturę wykorzystania źródeł energii w Polsce i formułuje wnioski	
--	---	--	--	--

Usługi				
• klasyfikuje usługi • wyjaśnia znaczenie terminów: „usługi”, „transport”, „komunikacja” • wymienia przykłady działów usług rozwijających się i zanikających • wymienia nazwy usług rozwijających się w jego regionie • wymienia rodzaje usług świadczonych przez komunikację • wymienia czynniki wpływające na rozwój telefonii komórkowej • rozróżnia rodzaje transportu • opisuje strukturę przewozów ładunków transportem kolejowym w Polsce • wymienia przyczyny wzrostu znaczenia transportu samochodowego i przesyłowego w Polsce • wymienia cechy transportu morskiego • opisuje morską flotę transportową w Polsce • wyjaśnia, dlaczego polscy armatorzy rejestrują swoje statki w krajach taniej bandery • wymienia nazwy polskich miast mających swoje lotniska i wskazuje je na mapie • omawia przyczyny wzrostu znaczenia tanich linii lotniczych w Polsce • wyjaśnia znaczenie terminów: „handel zagraniczny”, „import”, „eksport”, „saldo bilansu handlu zagranicznego” • wyjaśnia znaczenie handlu	• opisuje znaczenie usług we współczesnej gospodarce Polski • wyjaśnia szybki rozwój wybranych usług w Polsce i regionie zamieszkania • wyjaśnia znaczenie łączności • opisuje znaczenie telekomunikacji • porównuje liczbę abonentów telefonicznych w Polsce z liczbą abonentów w innych krajach Europy • porównuje liczbę użytkowników internetu w Polsce z liczbą użytkowników Internetu w innych krajach Europy • opisuje znaczenie poszczególnych działów transportu lądowego w gospodarce kraju i życiu codziennym • analizuje przewóz ładunków i pasażerów w Polsce według rodzajów transportu • omawia przestrzenne zróżnicowanie gęstości sieci kolejowej i dróg kołowych w Polsce • uzasadnia konieczność modernizacji transportu lądowego w Polsce • wskazuje na mapie Polski główne szlaki transportu lądowego • wyjaśnia znaczenie terminu „przeładunek międzynarodowy” • wyjaśnia znaczenie transportu morskiego, wodnego śródlądowego i lotniczego w gospodarce kraju • wymienia najważniejsze	• wyjaśnia przyczyny i skutki rozwoju usług w Polsce • ocenia dostępność do usług telekomunikacyjnych w Polsce na tle innych krajów • analizuje przyczyny rozwoju telefonii komórkowej w Polsce • wykazuje wady i zalety poszczególnych rodzajów transportu lądowego • wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gęstości sieci dróg kołowych oraz linii kolejowych w Polsce • porównuje gęstość sieci dróg kołowych oraz linii kolejowych w Polsce z gęstością tych sieci w innych krajach • wyjaśnia potrzebę budowy nowoczesnych autostrad • porównuje wielkości przeładunków w polskich portach morskich • wyjaśnia przyczyny niewielkiego znaczenia transportu śródlądowego w Polsce • analizuje wielkość ruchu pasażerskiego w polskich portach lotniczych • analizuje wady i zalety transportu morskiego, wodnego śródlądowego i lotniczego • ocenia znaczenie handlu zagranicznego w rozwoju innych dziedzin gospodarki • porównuje wpływy z turystyki w Polsce z wpływami z turystyki w wybranych krajach • porównuje wielkość ruchu	• wykazuje znaczenie usług w tworzeniu PKB • ocenia dostęp do internetu w swoim województwie i wybranych województwach • ocenia przyczyny i skutki rozwoju technologii informacyjnej • analizuje jakość sieci transportowej w Polsce • przewiduje skutki gwałtownego rozwoju motoryzacji • wykazuje wpływ transportu na rozwój innych dziedzin gospodarki • wykazuje na przykładach znaczenie transportu morskiego, wodnego śródlądowego i lotniczego w Polsce • analizuje międzynarodowy ruch pasażerski w polskich portach morskich • wykazuje wpływ transportu na rozwój innych dziedzin gospodarki • analizuje dane liczbowe dotyczące bilansu handlu zagranicznego Polski w ostatnich latach i formułuje wnioski • wykazuje znaczenie rozbudowy infrastruktury turystycznej dla rozwoju turystyki w Polsce • ocenia walory turystyczne wybranych regionów Polski • wyjaśnia znaczenie turystyki krajowej jako źródła dochodu regionu i państwa	• wykazuje związki między łącznością a rozwojem gospodarczym • wykazuje wpływ transportu na rozwój innych dziedzin gospodarki • porównuje odległości oraz koszty przewozu towarów i pasażerów różnymi środkami transportu w Polsce • proponuje sposoby uzyskania przez Polskę dodatniego bilansu handlu zagranicznego • uzasadnia potrzebę ochrony walorów turystycznych

zagranicznego w życiu codziennym • wymienia nazwy głównych partnerów handlowych Polski • wymienia nazwy towarów eksportowanych z Polski • wymienia nazwy towarów importowanych do Polski • wyjaśnia znaczenie terminów: „turystyka”, „walory turystyczne”, „infrastruktura turystyczna” • klasyfikuje turystykę ze względu na cel wyjazdów • wyjaśnia przyczyny wzrostu ruchu turystycznego w Polsce po 1989 roku	połączenia promowe z Polski i wskazuje je na mapie • wymienia nazwy głównych szlaków transportu wodnego śródlądowego i wskazuje te szlaki na mapie • omawia znaczenie kanałów śródlądowych w Polsce • omawia bilans handlu zagranicznego w Polsce • wyjaśnia przyczyny ujemnego salda bilansu handlu zagranicznego • opisuje wpływ turystyki na tworzenie PKB w Polsce • wykazuje na przykładach walory turystyczne Polski • wymienia nazwy regionów oraz ośrodków turystycznych w Polsce o wysokich walorach turystycznych i wskazuje je na mapie • opisuje polskie obiekty znajdujące się na Liście światowego dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego UNESCO	turystycznego w Polsce i z wielkością ruchu turystycznego w wybranych krajach Europy w ostatnich latach • opisuje ruch turystyczny w swoim województwie • ocenia walory turystyczne Polski z punktu widzenia zagranicznego turysty • porównuje atrakcyjność turystyczną wybranych regionów w Polsce		
Polska w świecie				
• określa wskaźniki rozwoju gospodarczego i społecznego Polski • wymienia przykłady współpracy międzynarodowej • wymienia przykłady inwestycji zagranicznych w Polsce • wymienia nazwy największych organizacji międzynarodowych	• wyjaśnia potrzebę współpracy międzynarodowej • ustala na podstawie danych statystycznych poziom rozwoju gospodarczego i społecznego Polski • wymienia nazwy euroregionów i wskazuje euroregiony na mapie Polski • wyjaśnia znaczenie euroregionów	• porównuje PKB w Polsce i innych krajach • analizuje i porównuje dane statystyczne dotyczące produkcji wybranych towarów w Polsce i innych krajach • wyjaśnia korzyści wynikające z inwestycji zagranicznych w Polsce • ocenia znaczenie euroregionów • określa rolę Polski w strukturach międzynarodowych	• ocenia na podstawie wskaźników poziom rozwoju gospodarczego Polski • ocenia korzyści wynikające ze współpracy międzynarodowej • ocenia skutki integracji Polski z UE i NATO	• charakteryzuje wybrany euroregion

Degradacja środowiska przyrodniczego				
- wymienia źródła zanieczyszczeń środowiska przyrodniczego Polski - wymienia skutki zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego - wymienia sposoby zmniejszania emisji zanieczyszczeń przemysłowych	- opisuje wpływ przemysłu na stan środowiska - opisuje zagrożenia wynikające ze składowania śmieci i odpadów poprodukcyjnych - opisuje wpływ środków transportu na stan środowiska - uzasadnia konieczność segregacji śmieci oraz oszczędności energii i wody - wymienia skutki przedostawania się odpadów poprodukcyjnych do środowiska - wymienia skutki zanieczyszczania środowiska środkami chemicznymi stosowanymi w rolnictwie	- ocenia wpływ ścieków komunalnych na stan czystości wód w Polsce - opisuje stan jakości wód Wisły i Odry na podstawie diagramu - wyjaśnia przyczyny i skutki eutrofizacji - opisuje zróżnicowanie regionalne zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego w Polsce	- wykazuje konieczność ochrony środowiska przyrodniczego w Polsce - proponuje konkretne działania na rzecz ochrony środowiska przyrodniczego zamieszkiwanym regionie - wyjaśnia proces powstawania kwaśnych opadów	- proponuje sposoby ograniczenia zanieczyszczania środowiska odpadami wytwarzanymi przez człowieka - ocenia skutki społeczne i gospodarcze zanieczyszczenia środowiska przyrodniczego
Przegląd regionów geograficznych				
- wymienia nazwy krain geograficznych pobrażę i wskazuje te krainy na mapie - wymienia nazwy najważniejszych miast pobrażę i wskazuje te miasta na mapie - wymienia atrakcje turystyczne pobrażę - wymienia nazwy krain geograficznych pojezierzy i wskazuje te krainy na mapie Polski - wyróżnia cechy rzeżby młodoglacjalnej pojezierzy na podstawie schematów i fotografii - wymienia nazwy jezior polodowcowych i wskazuje te jeziora na mapie Polski - wymienia nazwy surowców	- opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy krajobrazu pobrażę - opisuje klimat pobrażę na podstawie mapy klimatycznej - opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki pobrażę - charakteryzuje wybrane miasta pobrażę - opisuje najważniejsze cechy krajobrazu pojezierzy na podstawie map tematycznych - rozdziela formy polodowcowe na podstawie zdjęć i schematów - opisuje na podstawie map klimatycznych zróżnicowanie klimatyczne pojezierzy - opisuje na podstawie map	- wyjaśnia genezę Żuław Wiślanych - wyjaśnia genezę mierzei - porównuje cechy oraz genezę wybrzeża klifowego i płaskiego - ocenia walory turystyczne pobrażę - wyjaśnia genezę rzeżby pojezierzy - wyjaśnia genezę mis jeziornych występujących pasie pojezierzy - porównuje cechy klimatu Pojezierza Myśluborskiego z cechami klimatu Pojezierza Suwalskiego - ocenia walory krajobrazowe i przyrodnicze pojezierzy - wyjaśnia różnice między krajobrazem młodoglacjalnym	- wykazuje wpływ zewnętrznych czynników rzeżbotwórczych na ukształtowanie powierzchni pobrażę - wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki pobrażę - przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych - wyjaśnia zróżnicowanie krajobrazu w pasie pojezierzy - wykazuje wpływ rzeżby terenu na zróżnicowanie opadów atmosferycznych w pasie pojezierzy	- ocenia możliwości rozwoju gospodarczego pobrażę - ocenia możliwości rozwoju gospodarczego pojezierzy - ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Nizin Środkowopolskich - ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Wyżyn Polskich - proponuje sposoby zagospodarowania terenów zdegradowanych na skutek działalności gospodarczej człowieka - ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Kotlin Podkarpackich - ocenia możliwości rozwoju gospodarczego Beskidów oraz

mineralnych pojezierzy • określa atrakcje turystyczne pojezierzy • wymienia nazwy najważniejszych miast pojezierzy i wskazuje te miasta na mapie Polski • wymienia nazwy krain geograficznych Nizin Środkowopolskich i wskazuje te krainy na mapie • wymienia nazwy kompleksów leśnych oraz parków narodowych Nizin Środkowopolskich i wskazuje je na mapie • wymienia nazwy obszarów bagiennych i podmokłych Nizin Środkowopolskich i wskazuje je na mapie • wymienia nazwy największych miast Nizin Środkowopolskich i wskazuje te miasta na mapie • określa atrakcje turystyczne Nizin Środkowopolskich • wymienia nazwy krain geograficznych Wyżyn Polskich i wskazuje te krainy na mapie • rozpoznaje przykłady form krasowych na podstawie schematów i zdjęć • wymienia nazwy kompleksów leśnych oraz parków narodowych Wyżyn Polskich i wskazuje je na mapie • wymienia nazwy najważniejszych miast Wyżyn Polskich i wskazuje te miasta na mapie • określa atrakcje turystyczne Wyżyn Polskich • wymienia nazwy krain	tematycznych najważniejsze cechy gospodarki pojezierzy • wymienia nazwy kompleksów leśnych oraz parków narodowych w pasie pojezierzy oraz wskazuje je na mapie Polski • opisuje wybrane miasta pojezierzy • opisuje cechy krajobrazu Nizin Środkowopolskich na podstawie map tematycznych • opisuje na podstawie mapy ogólnogeograficznej układ sieci rzecznej w Kotlinie Warszawskiej • opisuje, korzystając z map klimatycznych, zróżnicowanie klimatyczne Nizin Środkowopolskich • opisuje na podstawie map tematycznych rozmieszczenie surowców mineralnych Nizin Środkowopolskich • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Nizin Środkowopolskich • omawia na podstawie mapy gospodarczej rozmieszczenie ośrodków i okręgów przemysłowych Nizin Środkowopolskich oraz charakteryzuje te ośrodki i okręgi przemysłowe • określa atrakcje turystyczne Nizin Środkowopolskich • opisuje wybrane miasta Nizin Środkowopolskich • omawia zróżnicowanie klimatyczne Wyżyn Polskich na podstawie map klimatycznych • opisuje na podstawie map	a starogłacialnym • charakteryzuje czynniki rzeźbotwórcze Nizin Środkowopolskich • ocenia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa Niziny Śląskiej • charakteryzuje czynniki rzeźbotwórcze Wyżyn Polskich • wyjaśnia genezę rzeźby krasowej • opisuje wpływ działalności gospodarczej człowieka na krajobraz Wyżyny Śląskiej • wyjaśnia genezę wąwozów i parowów • ocenia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa Wyżyny Lubelskiej • wyjaśnia genezę Kotlin Podkarpackich • wyjaśnia rolę rzek w kształtowaniu krajobrazu Kotlin Podkarpackich • wyjaśnia budowę fliszową Pogórza Karpackiego i Beskidów • ukazuje zróżnicowanie krajobrazu Karpat Zewnętrznych i Wewnętrznych • uzasadnia konieczność budowy sztucznych zbiorników na karpackich rzekach • porównuje budowę geologiczną Tatr Wysokich z budową geologiczną Tatr Zachodnich • porównuje krajobrazy Tatr Wysokich i Zachodnich • wykazuje zróżnicowanie klimatyczne i roślinne Tatr Wysokich i Zachodnich • uzasadnia konieczność ochrony przyrody Tatr • wyjaśnia genezę rzeźby zrębowej	• wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki pojezierzy • przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych • opisuje na podstawie schematu warszawską nieckę artezyjską • wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki Nizin Środkowopolskich • przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych • wyjaśnia zróżnicowanie krajobrazu Wyżyn Polskich na podstawie map tematycznych • wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki Wyżyn Polskich • wykazuje negatywny wpływ koncentracji ludności i przemysłu na środowisko przyrodnicze • przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych • opisuje uwarunkowania powstania złóż surowców mineralnych Kotlin Podkarpackich • wykazuje związki między	Pogórza Karpackiego • ocenia możliwości rozwoju turystyki w Tatrach • ocenia możliwości rozwoju Sudetów i Przedgórze Sudeckiego • wykazuje indywidualne cechy regionu, w którym mieszka
---	---	---	---	--

geograficznych Kotlin Podkarpackich i wskazuje te krainy na mapie • wymienia nazwy kompleksów leśnych Kotlin Podkarpackich i wskazuje te kompleksy mapie • omawia atrakcje turystyczne Kotlin Podkarpackich • wymienia nazwy najważniejszych miast Kotlin Podkarpackich i wskazuje te miasta na mapie • wyróżnia Karpaty Zewnętrzne i Wewnętrzne i wskazuje je na mapie Polski • opisuje atrakcje turystyczne Karpat Zewnętrznych • wykazuje konieczność tworzenia parków narodowych na terenie Karpat Zewnętrznych • wymienia nazwy najważniejszych miast Karpat Zewnętrznych oraz wskazuje te miasta na mapie ogólnogeograficznej • opisuje położenie Karpat Wewnętrznych na mapie Polski • uzasadnia atrakcyjność turystyczną Tatr i Pienin • wymienia nazwy ośrodków turystycznych Tatr i Pienin i wskazuje te ośrodki na mapie Polski • opisuje położenie Sudetów i Przedgórze Sudeckie na podstawie mapy Polski • wskazuje na mapie Polski rejony eksploatacji surowców mineralnych w Sudetach i na Przedgórzu Sudeckim • opisuje zagrożenia środowiska	tematycznych oraz ilustracji cechy krajobrazu Wyżyn Polskich • opisuje proces powstawania gołoborzy • opisuje na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie surowców mineralnych na Wyżynach Polskich • omawia związki między wydobyciem surowców mineralnych a lokalizacją przemysłu na Wyżynach Polskich • omawia warunki przyrodnicze rozwoju rolnictwa na Wyżynie Lubelskiej • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Wyżyn Polskich • opisuje wybrane miasta Wyżyn Polskich • opisuje cechy krajobrazu Kotlin Podkarpackich na podstawie map tematycznych • wymienia nazwy surowców mineralnych występujących w Kotlinach Podkarpackich i wskazuje na mapie ogólnogeograficznej rejony ich występowania • opisuje na podstawie map klimatycznych cechy klimatu Kotlin Podkarpackich • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Kotlin Podkarpackich • omawia na podstawie map tematycznych warunki rozwoju rolnictwa w Kotlinie Sandomierskiej • omawia położenie Beskidów oraz Pogórza Karpackiego i wskazuje je	Sudetów • przedstawia rozwój i cechy rzeźby Gór Stołowych i Karkonoszy • wykazuje zróżnicowanie klimatyczne i roślinne Sudetów • wykazuje zależności między środowiskiem a różnorodnymi formami działalności człowieka w regionie zamieszkania • wyjaśnia znaczenie gospodarcze swojego regionu zamieszkania • sporządza folder informacyjny o swoim regionie	warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki Kotlin Podkarpackich • przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych • wykazuje zależności między przeszłością geologiczną, budową geologiczną a cechami rzeźby Karpat Zewnętrznych i Wewnętrznych • wykazuje zróżnicowanie klimatyczne i roślinne Beskidów oraz Pogórza Karpackiego • wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki Pogórza Karpackiego i Beskidów • ukazuje zależności między budową geologiczną a cechami rzeźby Tatr • wykazuje związki między cechami gospodarki Tatr a warunkami przyrodniczymi • przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych • omawia przeszłość geologiczną Sudetów • wykazuje zróżnicowanie budowy geologicznej Sudetów • wykazuje związki między warunkami przyrodniczymi a cechami gospodarki Sudetów i Przedgórze Sudeckie	
--	---	--	--	--

przyrodniczego powstające w wyniku gospodarczej działalności człowieka • wymienia nazwy najważniejszych miast w Sudetach i wskazuje te miasta na mapie Polski • opisuje atrakcje turystyczne Sudetów i Przedgórze Sudeckiego • charakteryzuje na podstawie map położenie jego regionu zamieszkania w Polsce • odczytuje dane statystyczne dotyczące zagadnień społecznych i gospodarczych jego regionu • opisuje atrakcje turystyczne regionu, w którym mieszka	na mapie Polski • opisuje krajobraz Karpat na podstawie map tematycznych • omawia na podstawie map klimatycznych cechy klimatu Karpat Zewnętrznych • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Karpat Zewnętrznych • opisuje funkcje wybranych miast Karpat Zewnętrznych • wymienia nazwy i rozpoznaje najważniejsze skały występujące w Tatrach i Pieninach • opisuje na podstawie ilustracji cechy polodowcowej rzeźby wysokogórskiej Tatr • charakteryzuje na podstawie schematu piętra klimatyczno-roślinne Tatr • opisuje formy rzeźby krasowej Tatr Zachodnich • opisuje formy rzeźby Pienin • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Karpat • charakteryzuje wybrane ośrodki turystyczne • opisuje specyfikę folkloru Tatr i Obniżenia Orawsko-Podhalańskiego • opisuje na podstawie map tematycznych cechy krajobrazu Sudetów • analizuje mapę klimatyczną i na jej podstawie wymienia cechy klimatu Sudetów i Przedgórze Sudeckiego • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki Sudetów		• przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych • proponuje trasę wycieczki w góry i uzasadnia swój wybór • ocenia warunki i możliwości produkcji rolnej i przemysłowej w swoim regionie • projektuje i opisuje na podstawie map turystycznych, tematycznych i ogólnogeograficznych oraz własnych obserwacji terenowych wycieczkę wzdłuż wybranej trasy we własnym regionie, uwzględniając walory przyrodnicze i kulturowe • przedstawia prezentację multimedialną na temat walorów turystycznych wybranego regionu geograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem jego walorów kulturowych	
--	---	--	--	--

	• charakteryzuje warunki rozwoju rolnictwa Przedgórze Sudeckiego • charakteryzuje funkcje miast Sudetów i Przedgórze Sudeckiego • opisuje na podstawie map tematycznych środowisko przyrodnicze regionu, w którym mieszka • opisuje na podstawie map tematycznych najważniejsze cechy gospodarki swojego regionu • opisuje rozmieszczenie ludności w regionie • omawia tradycje regionu, w którym mieszka			
--	--	--	--	--